

Utgiftsområde 19

Regional utveckling

Utgiftsområde 19 – Regional utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Regional utveckling	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Skatteutgifter	6
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	8
2.6	Resultatredovisning.....	10
2.6.1	Redovisning av indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län	11
2.6.2	Regionalt utvecklingsarbete – regionerna har prioriterat hållbarhet	20
2.6.3	Ökad förmåga hos regionerna att bedriva regionalt kompetensförsörjningsarbete	21
2.6.4	Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder	22
2.6.5	Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning	24
2.6.6	Regionalt transportbidrag.....	27
2.6.7	EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020	29
2.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	35
2.7.1	Den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län visar på stora och i vissa fall ökade skillnader i utveckling mellan länen och mellan kommuntyper.....	36
2.7.2	Viktigt med en bredd av insatser inom andra utgiftsområden.....	36
2.7.3	Regionalt utvecklingsarbete och regionalfondsprogrammen har bidragit till omställningen till en hållbar regional utveckling ...	37
2.7.4	Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar	40
2.8	Politikens inriktning	40
2.8.1	En politik för hållbar regional utveckling i hela landet	40
2.8.2	EU:s sammanhållningspolitik	41
2.9	Budgetförslag.....	42
2.9.1	1:1 Regionala utvecklingsåtgärder.....	42
2.9.2	1:2 Transportbidrag.....	44
2.9.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	45
2.9.4	1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	46

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	1 993 337
1:2 Transportbidrag	450 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 440 000
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	650 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	4 534 201

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	3 840 000	2024–2030
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	3 900 000	2024–2030
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	7 740 000	

2 Regional utveckling

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Denna budgetproposition omfattar, trots den korta tid som stått till förfogande, många viktiga reformer. Det har dock inte varit möjligt för regeringen att föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 19 Regional utveckling omfattar insatser i form av projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning.

Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål anges i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål

Affärsverket svenska kraftnät	Riksarkivet
Almi AB	RISE Research Institutes of Sweden AB
Arbetsförmedlingen	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Boverket	Sametinget
Ekonomistyrningsverket	Sjöfartsverket
Folkhälsomyndigheten	Skogsstyrelsen
Försäkringskassan	Statens energimyndighet
Jämställdhetsmyndigheten	Statens jordbruksverk
Konstnärsnämnden	Statens kulturråd
Livsmedelsverket	Statens skolverk
Luffartsverket	Statistiska centralbyrån
länsstyrelserna	Stiftelsen Svenska Filminstitutet
Myndigheten för digital förvaltning	Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)
Myndigheten för kulturanalys	Sveriges geologiska undersökning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Tillväxtverket
Myndigheten för yrkeshögskolan	Trafikanalys
Naturvårdsverket	Trafikverket
Patent- och registreringsverket	Transportstyrelsen
Pensionsmyndigheten	universitet och högskolor
Polismyndigheten	Universitetskanslersämbetet
Post- och telestyrelsen	Verket för innovationssystem
Riksantikvarieämbetet	

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.2 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	1 531	1 984	1 658	1 993	2 028	2 087
1:2 Transportbidrag	415	508	521	451	451	456
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 278	1 600	1 456	1 440	260	
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027		650		650	1 080	1 545
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 224	4 742	3 634	4 534	3 819	4 088

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2021 inom utgiftsområdet blev 950 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror främst på att utgifterna för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* blev låga på grund av en lägre utbetalningstakt än beräknat. Det beror även på att programmen som finansieras av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* inte startade under 2021, som beräknat.

Prognosen för 2022 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir 1 078 miljoner kronor lägre än anvisat. Det beror framför allt på att utgifterna för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* beräknas utebli. Anledningen är att starten av programmen kommit i gång senare än tidigare förväntat.

Av tabell 2.3 framgår utgiftsområdets föreslagna anslagsram för 2023 fördelad på transfereringar, verksamhetsutgifter och investeringar.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2023 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2023
Transfereringar ¹	3 619
Verksamhetsutgifter ²	654
Investeringar ³	261
Summa utgiftsram	4 534

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2021 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2022 (skr. 2021/22:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 2.4 Skatteutgifter

Miljoner kronor

	2022	2023
Avdrag för bidrag till regionala utvecklingsbolag	-	-
Regional nedsättning av egenavgifter	70	80
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	610	640
Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner	720	720
Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden	1 350	1 340
Totalt för utgiftsområdet	2 750	2 780

Anm.: - innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113). För en beskrivning av målet se budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.4).

Insatser inom andra utgifts- och politikområden

I princip samtliga politikområden är av betydelse för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. En bredd av insatser är därmed viktigt, dvs. betydligt fler insatser än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Tvärsektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Se tabell 2.5 för andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken 2021–2030. Under avsnitt 2.7.2 redovisas insatser inom andra utgiftsområden som regeringen bedömer har särskilt bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. En redovisning av resultat av insatser inom andra utgifts- och politikområden samt insatsernas regionala effekter görs däremot inte inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 2.5 Andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken

Strategiska områden 2021–2030	Utgiftsområden och områden med mål
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	UO1: demokratipolitik och nationella minoriteter, UO1 och UO23: samepolitik, UO9: folkhälsopolitik, UO13: integrationspolitik, jämställdhetspolitik och politik mot segregation, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO17: kulturpolitik, de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik, politik för det civila samhället, idrottspolitik och friluftslivspolitik, UO18: samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet samt bostadsmarknad, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället samt UO23: Politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel samt en sammanhållen landsbygds- politik. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för kommuner och regioner är viktigt för att en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar.
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygds- politik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedels- kedja samt UO24: näringspolitik.
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: politiken för informations- samhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygds- politik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja, skogspolitik samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygds- politik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedels- kedja samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investerings- främjande.

2.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken identifierar regeringen i skrivelsen Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133, bet. 2020/21:NU24, rskr. 2020/21:337) fyra strategiska områden. De är likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet, kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet, innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet samt tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem. De strategiska områdena är tvärsektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser och finansiella resurser samordnas och kompletterar varandra. Regeringen identifierar även ett antal prioriteringar för respektive område. Resultatredovisningen i budgetpropositionen sker bl.a. utifrån dessa prioriteringar.

Regeringen har gjort en översyn av resultatindikatorerna med anledning av målet för den regionala utvecklingspolitiken och Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Översynen har lett fram till att indikatorer har tagits fram för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län.

I näringsutskottets betänkande 2021/22:NU2 framgår bl.a. att utskottet framhåller vikten av att regeringen tydligt beskriver och motiverar eventuella förändringar av indikatorer gentemot tidigare resultatredovisningar. Regeringen redovisar i budgetpropositionen, där det är relevant, motiv till valda indikatorer och bedömningsgrunder samt orsaker till förändringar. För att bedöma måluppfyllelsen avseende riksdagens mål för den regionala utvecklingspolitiken finns det dels indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län, dels indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och dess medfinansiering. Eftersom målet för den regionala utvecklingspolitiken innehåller olika dimensioner kan målet också följas upp på många olika sätt. De indikatorer som valts bedöms dock ge tillräcklig information för att kunna göra generella bedömningar om målet för den regionala utvecklingspolitiken har uppfyllts, se tabell 2.6 och tabell 2.7.

Regeringen avser att fortsätta utveckla resultatredovisningen i dialog med riksdagen.

Av tabell 2.6 framgår centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och dess medfinansiering. De centrala indikatorerna som redovisas i tabellen avser förväntade eller beräknade resultat samt faktiska resultat av insatserna.

Vissa regionala program för Europeiska regionala utvecklingsfonden och programmet för Fonden för en rättvis omställning för perioden 2021–2027 har godkänts av kommissionen. Andra regionala program och det nationella programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden planeras att godkännas av kommissionen före årsskiftet.

För en beskrivning av de centrala indikatorerna för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling se budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/2021:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). Vissa förändringar av kompletterande indikatorer framgår i avsnitt 2.6 nedan.

De centrala långsiktiga indikatorerna för den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner som angavs i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5) är inte längre aktuella. De har ersatts av indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län. Dessa indikatorer är kopplade till prioriteringarna i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030, se tabell 2.7.

För den projektverksamhet som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* har regeringen tagit fram ett nytt uppföljningssystem. Det pågår ett utvecklingsarbete för att se över om det är möjligt att redovisa resultat kopplat till målet för politikområdet.

Tabell 2.6 Centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Indikatorområde	Centrala indikatorer
Stöd till kommersiell service finansierat av anslaget 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Överlevnadsgrad ¹
Selektiva regionala företagsstöd finansierat av anslagen 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i> och 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> ²	– Arbetsproduktivitet ¹
Transportbidrag finansierat av anslaget 1:2 <i>Transportbidrag</i>	– Överlevnadsgrad ¹ – Arbetsproduktivitet ¹
Regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 finansierat av anslaget 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Antal nya sysselsatta ¹ – Antal företag som får stöd
Riskkapitalfondsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet perioden 2014–2020 finansierat av anslagen 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Investerade medel ¹

¹ Indikatorn är inte könsuppdelad.

² Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

Utöver indikatorer utgår regeringens redovisning från ett antal bedömningsgrunder som uppföljningar och redovisningar för att bedöma måluppfyllelsen. Dessa ger dels kvantitativa mått, dels en mer kvalitativ bedömning av resultat.

De centrala bedömningsgrunderna har valts utifrån att de ger en samlad bild av resultat inom olika delar av den regionala utvecklingspolitiken som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De centrala bedömningsgrunderna har inte förändrats jämfört med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). De centrala bedömningsgrunderna är

- Mäta regional utveckling, förslag på indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling (N2022/01680)
- statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet och i arbetet med att utveckla Sveriges landsbygder
- Regionalt utvecklingsarbete 2021 (N2022/00942)
- Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2021 (N2022/00806)
- Lägesrapport 2021 avseende regionalfondsprogram, inklusive territoriella samarbetsprogram, under programperioden 2014–2020 (N2022/00967).

Bedömningsgrunden statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet och i arbetet med att utveckla Sveriges landsbygder redovisas inte i budgetpropositionen varje år. För den senaste redovisningen, se budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.6.2).

2.6 Resultatredovisning

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2021 utom för EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020 där resultat redovisas sammantaget för insatser åren 2014–2021.

Insatser och statliga myndigheters verksamheter av betydelse för den regionala utvecklingspolitikens mål och prioriteringar finansieras dels av anslagen inom utgiftsområde 19, dels genom andra utgiftsområden. Dessutom finansieras insatserna av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Regionerna beslutar om

användning av medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* men finansierar även med egna medel. Eftersom resultatredovisningen i budgetpropositionen även omfattar denna medfinansiering är den totala redovisningen av medel större än det som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Resultatredovisningen inleds med ett avsnitt om indikatorer för att följa den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län. Därefter följer ett avsnitt om regionalt utvecklingsarbete och regionalt kompetensförsörjningsarbete. Syftet är att sätta in resultatredovisningen av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i ett större sammanhang. Sist följer resultatredovisningen av centrala insatser som finansieras av anslag inom utgiftsområdet.

2.6.1 Redovisning av indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län

Den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län påverkas av insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De påverkas också av insatser inom andra utgiftsområden, se tabell 2.5. Detta gör att indikatorerna har en stor bredd. Dessutom påverkas utvecklingen i Sveriges län av utvecklingen i omvärlden.

Avsnittet bygger på Tillväxtverkets rapport Mäta regional utveckling, förslag på indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling (N2022/01680). Redovisningen görs per län men för att få en bild av den inomregionala utvecklingen görs den i de flesta fall även uppdelat på de tre kommuntyperna storstadskommuner, blandade kommuner och landsbygdskommuner. Med kommuntyper menas Tillväxtverkets indelning av kommuner efter andel invånare inom och utanför befolkningstäta områden i kommunen enligt en metod från Eurostat enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 av den 26 maj 2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS). Storstadskommuner definieras som kommuner där andel befolkning i tätbefolkade områden är större än 80 procent i kommunen och kommunerna bildar ett sammanhängande område på minst 500 000 invånare. Landsbygdskommuner definieras som kommuner där andel befolkning i glesbefolkade områden (ej tätbefolkade områden) i kommunen är minst 50 procent. Blandade kommuner definieras som övriga kommuner där andel befolkning i tätbefolkade områden är större än 50 procent i kommunen och som mest 80 procent. För vissa indikatorer möjliggör inte den tillgängliga statistiken en indelning i kommuntyper. I redovisningen nämns län respektive kommuntyper enligt ordningen på utfallet. Indikatorerna är uppdelade i kortsiktiga indikatorer respektive långsiktiga indikatorer, se tabell 2.7.

Statistiken för de kortsiktiga indikatorerna, modellbaserad lönesumma och arbetsökande, tas fram snabbare och med tätare intervall än statistiken för de långsiktiga indikatorerna och avses ge en bild av aktuella regionalekonomiska förändringar. Indikatorn modellbaserad lönesumma uppdateras med ny statistik halvårsvis och indikatorn arbetsökande uppdateras kvartalsvis. De visar på utvecklingen för respektive period fram till slutet av 2021 jämfört med samma period året innan. De kortsiktiga indikatorerna är desamma som angavs i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.6.1). Dock benämndes arbetsökande då antal arbetsökande men det är ingen skillnad i sak.

De långsiktiga indikatorerna är i de flesta fall nya jämfört med de indikatorer som angavs i tabell 2.9 i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr.19 avsnitt 2.6.1). Indikatorn tillgänglighet till dagligvarubutik är dock densamma som i budgetpropositionen för 2022. Indikatorn genomsnittligt antal utbildningsår i befolkningen 20–64 år (uppdelat på kvinnor och män) har ersatts av indikatorn utbildningsår i företag. Indikatorn utsläppsintensitet är densamma som i budgetpropositionen för

2022. Dock benämndes utsläppsintensitet tidigare näringslivets utsläpp av växthusgaser mätt som koldioxidekvivalenter per inkomst (bruttoregionalprodukt) men det är ingen skillnad i sak. Den nya indikatorn tillgång till bredband med hög kapacitet benämndes tidigare andel hushåll med tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. Den nya indikatorn avser dock andelen företag (arbetsställen) och hushåll med tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s i procent. De långsiktiga indikatorerna är valda utifrån att de visar på en central del av utvecklingen inom respektive strategiskt område och prioritering i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133, bet. 2020/21:NU24, rskr. 2020/21:337). Valet av indikatorer har påverkats av vilken statistik som har varit tillgänglig för redovisning på län och kommuntyper. Valet har även påverkats av vilka tidsserier som varit möjliga att redovisa. Tidsserierna varierar också beroende på indikator. Eftersläpningen för dessa indikatorer är 1–3 år beroende på statistikkälla och statistikens uppdateringsfrekvens.

En närmare beskrivning och motivering av de valda indikatorerna framgår nedan i samband med redovisningen av respektive indikator.

Eftersom förändringar mellan åren oftast är av mindre omfattning avser regeringen att i budgetpropositionen redovisa en mer utförlig uppföljning av den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län vartannat år.

Tabell 2.7 Indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län

Regionalekonomiska förändringar		Kortsiktiga indikatorer
Regional ekonomi		Modellbaserad lönesumma ¹
Arbetsmarknad		Arbetssökande ²
Strategiska områden 2021–2030	Prioriteringar	Långsiktiga indikatorer
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer	Livskvalitetsindex BRP+ ³
	God samhällsplanering	Bostadsmarknad i balans ⁴
	God tillgång till kommersiell och offentlig service	Tillgänglighet till dagligvarubutik ⁵
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande	Vuxnas studiedeltagande ⁶
	Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	Matchad förvärvsgrad ⁷
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering	Utbildningsår i företag ⁸
	En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat och miljömässigt hållbar ekonomi	Utsläppsintensitet ⁹
	Tillvarata digitaliseringens möjligheter	Företagens digitaliseringsgrad ¹⁰
	Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning	Företag nystartade av kvinnor ¹¹
	Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export	Export ¹²
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning	Tillgång till bredband med hög kapacitet ¹³
	Tillgänglighet genom hållbara transportsystem	Tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik ¹⁴

¹ Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB) genom Tillväxtverkets Regionala analys och prognosystem (RAPS) bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på män och kvinnor.

² Källa: Arbetsförmedlingen genom RAPS bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn avser arbetssökande öppet arbetslösa och arbetssökande i konjunkturåtgärder.

³ Källa: BRP+, Tillväxtverket.

⁴ Källa: Boverket bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn baseras på enkätsvar från kommuner och är därmed inte uppdelad på kvinnor och män.

⁵ Källa: Tillväxtverkets plattform för geografiska analyser Pin Point Sweden (Pipos). Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

⁶ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁷ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Egenföretagare, studerande och anställda utan tillräckliga yrkesuppgifter ingår inte. Indikatorn kan delas upp efter län men inte efter kommuntyp.

⁸ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁹ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken baseras på svenska ekonomiska aktörer och går därmed inte att dela upp på kvinnor och män.

¹⁰ Källa: Företagens villkor och verklighet (Tillväxtverket). Indikatorn kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹¹ Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser bearbetat av Tillväxtverket.

¹² Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹³ Källa: Post- och telestyrelsen bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn omfattar 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten. Statistiken redovisas per hushåll samt per företag och kan därför inte delas upp på kvinnor och män.

¹⁴ Källa: SCB, statistik om kollektivtrafknära lägen. Pipos Tillväxtverket, tillgänglighet till drivmedelsstationer. Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

Kortsiktiga indikatorer – stark förbättring och återhämtning av länens ekonomi och arbetsmarknader

De kortsiktiga indikatorerna är modellbaserad lönesumma samt arbetssökande. Modellbaserad lönesumma bygger på företagens och organisationernas aktuella arbetsgivaravgifter. Arbetssökande bygger på uppgifter om antal personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

Utvecklingen av den modellbaserade lönesumman var positiv i samtliga län mellan andra halvåret 2020 och andra halvåret 2021. Den största ökningen av lönesumman under perioden skedde i Stockholms län. Utvecklingen av lönesumman var tydligt över riksgenomsnittet i Uppsala, Kronobergs, Gotlands och Skåne län. Utvecklingen var svagast i Västernorrlands, Blekinge och Västmanlands län.

Antalet arbetssökande minskade i samtliga län och kommuntyper mellan kvartal fyra 2020 och kvartal fyra 2021. Minskningen var som störst i Västerbottens och Jämtlands län. Minskningen var svagast i Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Gävleborgs län. Skillnaderna inom länen är betydande och storstadskommuner hade en något sämre utveckling än genomsnittet i respektive län och jämfört med hela landet. I landsbygdskommuner och blandade kommuner framkommer inget generellt förändringsmönster. Män hade en bättre återhämtning än kvinnor under samma period i samtliga län. Även när det gäller fördelningen på kommuntyper inom länen hade män nästan alltid en bättre återhämtning än kvinnor.

Sammantaget pekar de kortsiktiga indikatorerna på en stark förbättring och återhämtning av länens ekonomi och arbetsmarknader mellan 2020 och 2021. Utvecklingen var sammantaget dock något svagare i Västernorrlands, Västmanlands, Blekinge och Örebro län än i övriga län.

Strategiskt område Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer

Den långsiktiga indikatorn livskvalitetsindex BRP+ är ett indexerat mått som bygger på utfallet av ett 50-tal indikatorer inom tolv temaområden med hög relevans för individens livskvalitet, bl.a. hälsa, medborgarengagemang och demokratisk delaktighet, utbildning och kompetens, tillgänglighet till tjänster samt sociala relationer och tillit. I det sistnämnda temaområdet ingår indikatorer som mäter kultur. Den långsiktiga indikatorn har valts för att fånga livskvalitet i ett brett perspektiv med utgångspunkt i individens möjlighet att uppnå materiell levnadsstandard och subjektivt välbefinnande samt upplevda förutsättningar för att själv kunna påverka sin livskvalitet. Varje indikator standardiseras till ett värde mellan 0 och 100. Indikatorn har beräknats för 2015 respektive 2020.

År 2020 uppvisade Stockholms och Gotlands län ett relativt högt indextal på över 61. I de övriga länen låg indextalet mellan 59 och 50. Det generella mönstret inom samtliga län är att livskvaliteten 2020 var högre i storstadskommuner och blandade kommuner jämfört med i landsbygdskommuner. Det beror till viss del på befolkningens utbildningsnivå samt tillgänglighet till tjänster och service vilka är några av de indikatorer som ingår i indexet. Kronobergs, Västra Götalands, Stockholms och Jämtlands län hade relativt stora inomregionala skillnader mellan kommuntyperna.

Indikatorn visar att livskvaliteten har ökat i de flesta län samt i landet som helhet under perioden 2015–2020 samtidigt som skillnaden mellan länen ökar. Det finns en viss tendens att det är i län med redan hög livskvalitet som livskvaliteten har ökat mest. I Gotlands och Stockholms län ökade livskvaliteten från redan relativt sett höga

nivåer, medan det i Blekinge och Värmlands län blev en försämring under perioden från en redan relativt låg nivå. Utvecklingen under perioden 2015–2020 visar att de inomregionala skillnaderna sett till kommuntyper har ökat i drygt hälften av länen.

Indikatorn visar också att män i genomsnitt hade något högre livskvalitet jämfört med kvinnor i samtliga län och kommuntyper. På temanivå framgår att kvinnor låg högre avseende utbildningsnivå och kompetens samt sociala relationer och tillit, men att kvinnor låg lägre än män i fråga om trygghet och säkerhet samt inkomst och förmögenhet.

Prioritering God samhällsplanering

Indikatorn bostadsmarknad i balans visar andel kommuner av samtliga kommuner i ett län eller kommuntyp som uppger att de har en balanserad bostadsmarknad enligt Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät. Indikatorn har valts för att den visar på en central del av samhällsplaneringen. Enkäten speglar kommunernas bedömning av utvecklingen på den lokala bostadsmarknaden. Genomsnittliga värden används för två år åt gången för att minska inverkan av eventuella svarsbortfall. Indikatorn har beräknats för 2013/2014 respektive 2020/2021.

Indikatorn visar att knappt en fjärdedel av kommunerna hade en balanserad bostadsmarknad 2020/2021, vilket är en försämring jämfört med 2013/2014. I Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Gotlands län hade ingen kommun en balanserad bostadsmarknad 2020/2021. I Jämtlands, Västerbottens och Gävleborgs län var bostadsmarknaden i balans i hälften av kommunerna 2020/2021. Landsbygdskommuner hade i högre grad en mer balanserad bostadsmarknad än övriga kommuntyper. Det fanns 2020/2021 ingen kommun i kommuntypen storstadskommuner med en balanserad bostadsmarknad.

Enbart i Hallands, Jämtlands och Västerbottens län går det att se ett förbättrat bostadsmarknadsläge 2020/2021 jämfört med 2013/2014. I Gotlands, Blekinge och Östergötlands län försämrades bostadsmarknadsläget kraftigt under samma period. I elva län var förändringen negativ i både landsbygdskommuner och blandade kommuner. Det finns sammantaget inga tydliga inomregionala förändringsmönster i övriga län.

Prioritering God tillgång till kommersiell och offentlig service

Indikatorn tillgänglighet till dagligvarubutiker visar befolkningens genomsnittliga resväg med bil i meter till närmaste dagligvarubutik. Indikatorn har valts eftersom en god tillgång till kommersiell service är grundläggande för att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i alla delar av landet. Indikatorn har beräknats för 2011 respektive 2021.

De genomsnittliga avstånden var längst i Gotlands, Jämtlands och Norrbottens län, med över 3 000 meter 2021. Befolkningen i Stockholms och Skåne län hade i genomsnitt kortast till närmaste butik. Inomregionala skillnader mellan olika kommuntyper är mycket framträdande i många län, främst i Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens, Västra Götalands och Stockholms län. Befolkningen i landsbygdskommuner hade en sämre tillgänglighet till dagligvarubutiker än andra kommuntyper, utom i Södermanlands, Kronobergs och Kalmar län.

Utvecklingen under perioden 2011–2021 visade en försämring i de flesta län. I Blekinge, Norrbottens och Värmlands län ökade det genomsnittliga avståndet med minst 10 procent. Tillgängligheten till dagligvaror blev bättre i Kronobergs, Gotlands, Jönköpings, Östergötlands och Jämtlands län. I Östergötlands och Kronobergs län beror detta på att läget förbättrades i landsbygdskommuner. I Jönköpings och Jämtlands län fick blandade kommuner i genomsnitt bättre tillgänglighet, samtidigt

som den försämrades i landsbygdskommuner. I Västra Götalands, Östergötlands, Uppsala och Blekinge län är de inomregionala skillnaderna i utvecklingen stora och i sju län var utvecklingen i landsbygdskommuner bättre än i storstadskommuner och blandade kommuner.

Strategiskt område Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Indikatorn vuxnas studiedeltagande visar andel av befolkningen i åldersgruppen 35–64 år som deltar i studier under höstterminen av befolkningen totalt i samma åldersgrupp. Indikatorn har valts då vuxnas studiedeltagande korrelerar med möjligheten att ta del av relevanta utbildningar. Indikatorn har beräknats för 2010 respektive 2020.

Av Sveriges vuxna befolkning deltog 6,2 procent i någon form av utbildning hösten 2020. Andelen var högst i Södermanlands och Uppsala län, i båda fallen över 7 procent. Lägst studiedeltagande hade Norrbottens län med 4,5 procent. Landsbygdskommuner hade i genomsnitt ett lägre studiedeltagande än övriga kommuntyper. I Stockholms, Västernorrlands och Kronobergs län hade landsbygdskommuner dock marginellt högre andelar 2020 än övriga kommuntyper. I Uppsala, Skåne och Stockholms län var skillnaden i studiedeltagande relativt stort mellan kommuntyper.

Nästan 1,5 procentenheter fler av de vuxna i landet deltog i någon form av utbildning hösten 2020 jämfört med 2010. Samtidigt ökade skillnaderna mellan länen. Utvecklingen var starkast i Södermanlands län och svagast i Norrbottens län. En förbättring skedde dock i samtliga län. Förändringen av inomregionala skillnader uppvisar ett mindre tydligt mönster. I elva län minskade skillnaderna mellan kommuntyper och i nio län ökade skillnaderna. Relativt stora skillnader inom länen fanns i Jämtlands, Kronobergs och Kalmar län. Samtidigt kan det konstateras att samtliga kommuntyper visade på en förbättring 2020 jämfört med 2010. Kvinnor deltog i utbildning i större utsträckning än män såväl 2010 som 2020.

Prioritering Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete

Indikatorn matchad förvärvsgrad visar andelen anställda som har ett yrke som helt matchar deras utbildning i relation till det totala antalet personer med utbildningen. Indikatorn har valts utifrån att en väl fungerande kompetensförsörjning bidrar till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Matchad förvärvsgrad fångar kopplingar mellan utbud och efterfrågan på utbildningar på arbetsmarknaden. Indikatorn har beräknats för 2015 respektive 2019.

Den matchade förvärvsgraden varierar mellan länen. I Hallands och Västerbottens län hade högst andel en utbildning som överensstämmer med yrket, 53 procent 2019. Den lägsta matchningen noterades i Södermanlands län som hade en matchad förvärvsgrad på 46 procent 2019. I samtliga län hade kvinnor en högre matchad förvärvsgrad än män.

Under perioden 2015–2019 ökade den matchade förvärvsgraden i samtliga län och förändringen varierade med mellan två och sju procentenheter. Den matchade förvärvsgraden ökade mest i Värmlands län, följt av Blekinge och Gävleborgs län, medan Norrbottens län hade den minsta ökningen i matchad förvärvsgrad på två procentenheter. Män hade en större positiv förändring i matchad förvärvsgrad än kvinnor i alla län utom i Stockholms, Västmanlands och Södermanlands län.

Strategiskt område Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering

Indikatorn utbildningsår i företag visar genomsnittligt antal utbildningsår för sysselsatta i företag. Indikatorn har valts utifrån att företags konkurrenskraft påverkas av deras möjlighet och förmåga att ta till sig information och kunskap samt av att vara lärande och innovativa, vilket till stor del avspeglas i företagets samlade humankapital. Humankapital är i sin tur av stor vikt för omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering. Indikatorn har beräknats för 2010 respektive 2019.

Det finns relativt stora skillnader mellan länen och kommuntyperna när det gäller genomsnittligt antal utbildningsår i företag. Uppsala, Västerbottens och Östergötlands län låg på en betydligt högre nivå än övriga län 2019. Nivån var lägst i Jönköpings och Gotlands län. Företag i landsbygdskommuner hade betydligt lägre genomsnittligt antal utbildningsår än övriga kommuntyper i samtliga län, utom i Hallands län. I samtliga län och kommuntyper hade kvinnor en högre nivå än män.

Utvecklingen av antalet utbildningsår i företag var dock positiv i samtliga län och kommuntyper under perioden 2010–2019. Antalet ökade mest i Gävleborgs, Blekinge, Västra Götalands och Gotlands län. Utvecklingen var svagast i Stockholms, Norrbottens och Västmanlands län. Mönstret för de inomregionala skillnaderna är otydligt, men i flera län ökade antal utbildningsår för sysselsatta i företag mycket i landsbygdskommuner om än från en låg nivå. Svagast var utvecklingen i landsbygdskommuner i Norrbottens och Stockholms län. Sammantaget är länens inbördes ordning i stort sett oförändrad under perioden 2010–2019.

Prioritering En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi

Indikatorn utsläppsintensitet visar utsläpp av växthusgaser till luft i ton per förädlingsvärde i miljoner kronor. Utsläppen utgår från ett produktionsperspektiv vilket betyder att det är de direkta utsläppen från produktionen hos svenska ekonomiska aktörer som räknas. Utsläpp från produktion av importerade varor som förbrukas i Sverige ingår inte. Omställningen till en konkurrenskraftig, cirkulär samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi samt energiomställning är viktig för den regionala utvecklingen. Indikatorn har valts eftersom den visar förändringar vad gäller naturresursanvändning i relation till produktionsvärden. Indikatorn har beräknats för 2012 respektive 2019.

Utsläppsintensiteten i hela landet var 11 ton per förädlingsvärde i miljoner kronor 2019. Utsläppsintensiteten var högst i Gotlands, Norrbottens och Södermanlands län med 118, 40 respektive 29 ton per förädlingsvärdet i miljoner kronor. Utsläppsintensiteten var hög bl.a. på grund av att flera utsläppsintensiva industrier är lokaliserade till dessa län. I landsbygdskommuner var utsläppsintensiteten generellt något högre än i blandade kommuner. Undantagen var Norrbottens och Södermanlands län där utsläppsintensiteten var högre i blandade kommuner. Storstadskommuner hade lägst utsläppsintensitet. De inomregionala skillnaderna kan förklaras genom att utsläppstung produktion, t.ex. inom basindustrin, oftare sker i landsbygdskommuner samt att företag i denna kommuntyp ofta har ett förhållandevis lågt förädlingsvärde. I storstadskommuner var andelen tjänsteproducenter i stället högre vilket genererar mindre utsläpp i förhållande till förädlingsvärdet.

För hela landet minskade utsläppsintensiteten med 32 procent under perioden 2012–2019. Utsläppsintensiteten minskade i samtliga län utom Södermanlands län

under perioden 2012–2019. Utsläppsintensiteten i Södermanlands län är väldigt konjunkturberoende eftersom den exportinriktade stålindustrin i länet står för en stor del av utsläppen. Under perioden 2012–2019 minskade utsläppsintensiteten något mer i blandade kommuner jämfört med landsbygdskommuner. Det går dock att se stora skillnader i minskningen mellan olika kommuntyper framför allt i Blekinge, Kalmar, Skåne och Värmlands län.

Prioritering Tillvarata digitaliseringens möjligheter

Indikatorn företagens digitaliseringsgrad visar andelen små och medelstora företag som använder it eller digitalisering i stor utsträckning. Digital teknik är av stor betydelse för svensk innovations- och omställningsförmåga, näringslivets förmåga att konkurrera globalt och för ett utvecklat entreprenörskap i hela landet. Indikatorn har valts då den visar förändringar inom små och medelstora företags digitala mognadsgrad. Indikatorn har beräknats för 2017 respektive 2020.

I hela landet var andelen små och medelstora företag med hög digitaliseringsgrad 71 procent 2020. Andelen var högst i Norrbottens län följt av Uppsala, Västmanlands och Örebro län. Andelen var lägst i Gävleborgs och Hallands län. Företag i landsbygdskommuner hade i genomsnitt lägst andelar, 65 procent. De inomregionala skillnaderna i länen var dock stora samtidigt som ett entydigt mönster saknas, där landsbygdskommuner ibland hade en högre andel än i blandade kommuner och ibland tvärtom.

Under perioden 2017–2020 minskade andelen små och medelstora företag med hög digitaliseringsgrad i tolv län. Underliggande variationer i det statistiska materialet och den korta tidserien medför dock att förändringen bör tolkas med försiktighet. Andelen minskade mest i Gävleborgs och Hallands län. I Norrbottens och Västernorrlands län var utvecklingen relativt positiv. Landsbygdskommuner i Västerbottens, Gävleborgs och Hallands län hade en mycket lägre andel 2020 än 2017. En positiv förändring av digitalisering i små och medelstora företag skedde under perioden i landsbygdskommuner i Västmanlands och Södermanlands län.

Prioritering Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning

Indikatorn företag nystartade av kvinnor beräknas som andelen av alla företag som startas av kvinnor i relation till alla företag som startas av kvinnor och män totalt. Indikatorn har valts då ett gott näringslivsklimat nationellt, regionalt och lokalt underlättar och ökar intresset för att starta, driva och utveckla framgångsrika företag, både för kvinnor och män. Ett diversifierat näringsliv med en mångfald av företag och företagare bidrar till en förnyelse av näringslivet och möjlighet till omställning. Indikatorn har beräknats för 2013 respektive 2020.

I hela landet startades nya företag till 33 procent av kvinnor och till 67 procent av män under 2020. I Gotlands län var andelen företag startade av kvinnor högst med 42 procent. Även i Jämtlands, Hallands och Stockholms län var det en högre andel kvinnor som startade företag än genomsnittet för hela landet. Lägst andel nya företag startade av kvinnor, under 30 procent, fanns i Kalmar, Jönköpings och Östergötlands län.

Under perioden 2013–2020 minskade andelen nya företag startade av kvinnor med 1,3 procentenheter i hela landet. Den största minskningen skedde i Kalmar län med nästan 5 procentenheter. I Gotlands län skedde i stället en kraftig ökning av andelen nya företag startade av kvinnor. I Örebro, Jämtlands, Gävleborgs, Blekinge och Norrbottens län skedde också en tydlig ökning men på en lägre nivå. Generellt sett ökade

andelen nya företag startade av kvinnor inom landsbygdskommuner men minskade inom blandade kommuner och storstadskommuner.

Totalt sett ökade antalet nystartade företag i Sverige under perioden 2013–2020 från ca 69 000 till ca 73 000. Av dessa företag startades ca 23 000 av kvinnor och ca 46 000 av män 2013. Motsvarande siffror för 2020 var ca 24 000 för kvinnor och ca 49 000 för män. Den minskade andelen företag startade av kvinnor 2020 jämfört med 2013 beror inte på att kvinnor startade företag i mindre utsträckning utan på att män startade fler företag 2020 än 2013.

Prioritering Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

Indikatorn export inkluderar varor och tjänster och beräknas i kronor per 1 000 invånare. Indikatorn har valts eftersom den visar företagets förmåga att etablera sig på den internationella marknaden. Regionala skillnader i företagets exportförmåga beror delvis på tillgänglighet till naturresurser men en stor del av exporten är tillverkade varor som läkemedel, fordon och andra maskiner samt olika tjänster. Statistiken har beräknats för 2016 respektive 2020 och finns inte på kommunnivå.

År 2020 exporterades varor och tjänster till ett värde av 176 000 kronor per invånare i genomsnitt i landet. Det är en ökning med drygt 14 000 kronor per invånare från 2016. Däremot är det 19 000 kronor lägre per invånare än 2019. Sveriges export blev starkt påverkad av pandemin, speciellt i början av 2020 när vissa länder stängde sina gränser men även på grund av andra störningar av logistikflöden.

Kronobergs, Västra Götalands, Stockholms, Norrbottens och Blekinge län hade störst export per invånare 2020. I alla fem län översteg exporten 200 000 kronor per invånare. Gotlands och Jämtlands län hade minst export per invånare 2020, där båda länen låg under 50 000 kronor per invånare. Övriga län låg relativt nära varandra med en export på mellan ca 100 000 och 150 000 kronor per invånare. Generellt ökade exporten under perioden 2016–2020 i de flesta län men inte i Jämtlands, Gotlands, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Dalarnas län.

Strategiskt område Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning

Indikatorn tillgång till bredband med hög kapacitet visar andel företag (arbetsställen) och hushåll i procent med tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten. Hemmet definieras i indikatorn som hushåll och arbetet som företag. Indikatorn har valts då tillgång till stabilt bredband med hög överföringskapacitet är grundläggande för möjligheten till digital teknik och elektroniska kommunikationstjänster. Tillgång till bredband med hög överföringskapacitet har på så sätt stor betydelse för möjligheten att bo, verka och leva liksom för möjligheten att tillhandahålla en god samhällsservice i hela landet.

År 2021 hade 96,5 procent av hushållen och 93,4 procent av företagen tillgång till bredband om 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten beräknat för landet som helhet. Jämtlands och Norrbottens län hade de lägsta nivåerna på 90 procent av hushållen och under 85 procent för företagen. Detta kan jämföras med Västerbottens län som hade en betydligt bättre tillgång till bredband för både hushåll och företag med 95 procent respektive 92 procent. Landsbygdskommuner hade i genomsnitt sämre tillgänglighet till bredband än blandade kommuner. Enbart i Blekinge län hade landsbygdskommuner en bättre tillgänglighet för både hushåll och företag. Bäst var tillgången till bredband i storstadskommuner med en tillgänglighet på 98 procent för såväl hushåll som företag.

Prioritering Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Indikatorn tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik visar andel befolkning i kollektivtrafiknära lägen (inom 500 meter från bostaden) samt andel befolkning med mindre än 5 000 meter resväg med bil till närmaste drivmedelsstation. En god och hållbar tillgänglighet i alla delar av landet är avgörande för att skapa goda och attraktiva miljöer som människor kan bo, verka och leva i eller besöka. Indikatorn har valts eftersom tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik beskriver en förändring av transportsystemet över tid. Indikatorn beräknas för 2016 respektive 2019.

I Stockholms län bodde 95 procent av befolkningen nära drivmedelsstationer eller i kollektivtrafiknära lägen 2019. I Gotlands län var motsvarande andel under 70 procent. Sammantaget samvarierar de två tillgänglighetsmått relativt väl med varandra på så sätt att folkrika län med högre befolkningstäthet hade en mer gynnsam situation än mindre folkrika och befolkningsmässigt glesa län. I län med lägre befolkningstal fanns även en tendens att andelen befolkning nära drivmedelsstationer var något högre än andelen av befolkningen i kollektivtrafiknära lägen.

Inom länen hade landsbygdskommuner i genomsnitt 12 procentenheter lägre andel befolkning nära drivmedelsstationer och 20 procentenheter lägre andel befolkning i kollektivtrafiknära lägen i förhållande till hela landet. Det fanns dock skillnader mellan kommuntyper i olika län. Landsbygdskommuner hade genomgående sämre tillgänglighet till drivmedelsstation och kollektivtrafiknära lägen än övriga kommuntyper, utom i Kronobergs län för drivmedelsstationer och i Västmanlands län för kollektivtrafiknära lägen. Situationen för storstadskommuner var den motsatta med andelar långt över genomsnittet för hela landet. Befolkningsstorlek och närhet till befolkningstäta områden påverkar möjligheten att erbjuda dessa funktioner.

Andelen befolkning med närhet till drivmedelsstationer samt i kollektivtrafiknära lägen förbättrades i 16 län under perioden 2016–2019. I Hallands, Gävleborgs, Väster-norrlands och Norrbottens län försämrades befolkningens tillgänglighet till drivmedelsstationer något och i Örebro län försämrades tillgängligheten till kollektivtrafiknära lägen. I Blekinge län skedde en svag negativ förändring i tillgänglighet till både drivmedelsstationer och kollektivtrafiknära lägen.

Uppdelat på kommuntyp noteras en förbättrad tillgänglighet till både drivmedelsstationer som kollektivtrafiknära lägen inom knappt hälften av länen. I landsbygdskommuner i Jämtlands och Södermanlands län skedde en särskilt tydlig förbättring under perioden. I landsbygdskommuner i åtta län försämrades tillgängligheten till drivmedelsstationer. För blandade kommuner skedde en försämring i tillgänglighet till drivmedelsstationer i sex län. Den genomsnittliga tillgängligheten till kollektivtrafiknära lägen försämrades under perioden enbart i Örebro läns landsbygdskommuner, Blekinge läns blandade kommuner och Skåne läns storstadskommuner.

2.6.2 Regionalt utvecklingsarbete – regionerna har prioriterat hållbarhet

Tillväxtverket har i april 2022 redovisat en sammanställning av regionernas och Gotlands kommuns regionala utvecklingsarbete under 2021 till regeringen (N2022/00942). Sammanställningen visar att samverkan och samråd mellan Tillväxtverket, vissa andra statliga myndigheter såsom länsstyrelserna, regioner, kommuner, civila samhällets organisationer samt näringsliv är omfattande och sker inom flera sakområden. Regionerna bedömer att samverkan och samråd i förekommande fall fungerar. Enligt regionerna är anpassning till regionala behov och förutsättningar samt förståelse och kunskap om det regionala utvecklingsansvaret i vissa fall otillräckliga hos vissa statliga myndigheter. Regeringens styrning av myndigheter och hur uppdrag

till statliga myndigheter har utformats har haft betydelse för om samverkan mellan statliga myndigheter och regioner har bedrivits.

Det långsiktiga arbetet med omställningen till en hållbar regional utveckling har prioriterats. Hållbarhet och Agenda 2030 har fortsatt utgjort utgångspunkt för reviderade och nya regionala utvecklingsstrategier. Inriktningen på strategierna har även inneburit att hållbarhet och Agenda 2030 har prioriterats i genomförandet. Insatser för att jämställdhetsintegrera strategier, program och insatser samt att utveckla metoder och arbetsätt har bidragit till att förstärka jämställdhetsarbetet inom det regionala utvecklingsarbetet i linje med såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som de jämställdhetspolitiska målen. Inom arbetet med integrering av integration och mångfald i det regionala utvecklingsarbetet har insatser främst genomförts inom kompetensförsörjningsområdet. Dessa har bidragit till att stärka nyanlända och andra utrikes födda individers kompetens och förutsättningar på arbetsmarknaden samt att arbetsgivare bättre ska kunna tillvarata kompetensen hos individerna.

Regionernas arbete med lärande genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning har fokuserat på underlag för regionala utvecklingsstrategier, program inom EU:s sammanhållningspolitik programperioden 2021–2027 samt insatser för att främja en hållbar regional utveckling.

Inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd har insatser bl.a. riktats mot att stärka arbetet med folkhälsa och hur regionerna kan följa folkhälsoutveckling och livsvillkor. Verktyg för att stärka det territoriella perspektivet har fått allt större betydelse, bl.a. genom regionala arbeten med serviceprogram och strukturbildsarbeten inom regional planering. Att arbeta med strukturbilder innebär att koppla samman den regionala utvecklingsstrategin med behov avseende samhällsplanering och kommunernas översiktsplaner.

Inom innovation och förnyelse samt företagande och entreprenörskap har insatserna alltmer utgått ifrån de strategier för smart specialisering som regionerna på frivillig basis tagit fram. Samverkansinsatser har genomförts för att stärka innovationssystem och insatser för att öka tillgängligheten till forsknings- och innovationsinfrastruktur samt stärka science parks, klusterinitiativ och inkubatorer. Strategiska innovationssatsningar och företagsfrämjande insatser har alltmer riktats mot grön och digital omställning samt internationalisering.

Inom tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet har en majoritet av regionerna riktat arbetet mot insatser inom alla trafikslag för att minska transportsystemets klimatpåverkan.

2.6.3 Ökad förmåga hos regionerna att bedriva regionalt kompetensförsörjningsarbete

Tillväxtverket har i januari 2022 slutredovisat uppdraget att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete under perioden 2018–2021 till regeringen (N2021/01083). I redovisningen framgår att en stor majoritet av regionerna anser att de insatser Tillväxtverket har genomfört har gett dem ökad förmåga att bedriva kompetensförsörjningsarbete. Det framgår vidare att regionernas samverkan med Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan och Statens skolverk successivt har ökat och bidragit till ett mer samlat nationellt stöd till regionernas arbete inom bl.a. fokusområdena validering och regionalt yrkesvux.

Inom ramen för regionernas frivilliga kompetensförsörjningsarbete har de koordinerat bl.a. kommuner, utbildningsanordnare, näringsliv och företagsfrämjande organisationer. Med utgångspunkt i de analyser och prognoser som regionerna tillhandahåller

har insatser genomförts för att förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan av kompetens. Regionernas arbete för regionalt yrkesvux har bidragit till ett ökat antal utbildningar och utbildningsplatser på komvux inom områden som efterfrågas av arbetsgivare i regionen.

Tillväxtverket har i augusti 2021 slutredovisat uppdraget att stärka integrationsperspektivet i det regionala kompetensförsörjningsarbetet 2018–2020 till regeringen (N2021/02267). Där framgår att regionerna tillsammans med kommuner, Arbetsförmedlingen och näringslivet på frivillig basis bl.a. har utvecklat en infrastruktur i form av yrkeskvalifikationer, validering och utbildning för kompetensförsörjning i textilindustrin liksom metoder och undervisningsmaterial för webbaserad sfi-utbildning för utrikes födda med högre utbildning.

2.6.4 Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder

I detta avsnitt redovisar regeringen stödet till kommersiell service som finansieras från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Utöver Tillväxtverkets rapport Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (N2022/00806) bygger avsnittet på rapporten Återrapportering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service för företag och medborgare i servicelesa områden (N2022/00928).

Vissa stöd till kommersiell service finansieras via landsbygdsprogrammet inom anslaget 1:18 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Även dessa stöd redovisas i detta avsnitt.

Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service. För att ge en bredare bild av resultat kopplat till målet för politikområdet redovisas även den kompletterande indikatorn avstånd mellan butik som beviljats särskilt driftstöd och annan dagligvarubutik. Indikatorn benämndes tidigare avstånd till närmaste butik som beviljats särskilt driftsstöd men för att förtydliga innebörden har namnet ändrats. Dessutom finns kompletterande indikatorer avseende fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats stöd till kommersiell service.

Under 2021 uppgick det totala stödet till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel till ca 162 miljoner kronor, vilket är en något högre nivå än 2020, då summan var ca 153 miljoner kronor. Denna ökning beror på att covid-19-pandemin bidrog till att kommunerna ökade hemsändningar av dagligvaror till äldre personer.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om åtgärder med anledning av krav på drivmedelsstationer (bet. 2021/22:NU10 punkt 1, rskr. 2021/22:87). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör vidta följande åtgärder (bet. 2021/22:NU10 s. 13):

- Snarast initiera en kartläggning i enlighet med vad utskottet har anfört över hur många drivmedelsstationer som ännu inte har gjort de nödvändiga uppdateringarna i enlighet med kraven som gäller fr.o.m. den 1 juli 2022.
- Se över om statsstödsregler står i vägen för att kunna möjliggöra utbetalningar till de som äger drivmedelsstationer i områden där servicen är gles.
- Undersöka möjligheterna att göra förskottsutbetalningar för att ägare av drivmedelsstationer i områden där servicen är gles ska kunna göra nödvändiga

- uppdateringar av sin utrustning i enlighet med kraven som gäller fr.o.m. den 1 juli 2022.
- Se över möjligheterna att ge en tillfällig dispens till drivmedelsstationer i områden där servicen är gles som ännu inte har gjort eller bedöms hinna göra nödvändiga investeringar i enlighet med kraven som gäller fr.o.m. den 1 juli 2022.

Tillväxtverket har genomfört en kartläggning av drivmedelsstationer som är belägna i områden där servicen är gles och som ännu inte genomfört de investeringar som krävs för att fortsatt bedriva verksamheten. För att kunna stödja de drivmedelsstationer som är i behov av stöd för att genomföra nödvändiga investeringar har regeringen beslutat om förordningen (2022:206) om statligt stöd till försäljningsställen för drivmedel i vissa landsbygdsområden. Statligt stöd får enligt förordningen lämnas till ett företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Förskottsutbetalningar får göras och får då avse högst 80 procent av det förväntade stödet. Det är möjligt att ansöka hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om tidsbegränsad dispens från kravet på tidpunkt för genomförandet. Stödet kommer att belasta anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*. Regeringen bedömer att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Uppföljning av den kompletterande indikatorn avstånd mellan butik som beviljats särskilt driftstöd och annan dagligvarubutik

Avståndet mellan butiker som beviljats särskilt driftstöd och närmaste dagligvarubutik var under perioden 2018–2021 ca 18 kilometer. Detta kan jämföras med åren 2016 och 2017 då avståndet uppgick till ca 22 kilometer. Förklaringen till det minskade avståndet är att regeringen i mars 2018 samt i december 2019 beslutade att tillföra ytterligare medel till det särskilda driftstödet (N2018/01928 och N2019/03239). Som en följd av dessa beslut har gränsen för minsta avstånd till närmaste annan dagligvarubutik sänkts från 15 till 10 kilometer. Den sänkta avståndsgränsen har inneburit att fler butiker har beviljats särskilt driftstöd fr.o.m. 2018. De butiker som uppfyller kraven i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service kan beviljas särskilt driftstöd. Under 2018–2021 har i genomsnitt 273 butiker årligen beviljats stöd jämfört med i genomsnitt 183 butiker årligen 2016 och 2017. Nedläggningen av butiker som beviljats särskilt driftstöd i dessa serviceglesa områden har avstannat.

Uppföljning av den centrala indikatorn överlevnadsgrad

I syfte att följa upp tidigare beviljat stöd till kommersiell service finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad. Denna indikator anges som andel företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet beviljats. Indikatorn avser faktiskt utfall av tidigare beviljade stöd i förhållande till jämförbara kontrollgrupper. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

I tabell 2.8 redovisas den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service. Resultaten visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen.

Tabell 2.8 Uppföljning av indikator för tidigare beviljat stöd till kommersiell service

Procent

Stödform	Indikator	2013 stöd- företag	2013 kontroll- grupp	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag	2015 kontroll- grupp	2016 stöd- företag ¹	2016 kontroll- grupp ¹	2017 stöd- företag ¹	2017 kontroll- grupp ¹
Kommersiell service	Överlevnadsgrad ²	95,6	83,1	90,9	84,5	93,9	82,6	93,8	81,5	89,9	83,3

¹ 2017 är det senaste året det finns uppgifter om.² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2013 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år. Indikatorn är inte könsuppdelad.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av kompletterande indikatorer för fördelning av kvinnor och män

Företag som har beviljats stöd till kommersiell service har en i princip jämn fördelning när det gäller andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i stödföretagen, se tabell 2.9. Däremot är det betydligt fler kvinnor än män som är anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service.

Tabell 2.9 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats stöd till kommersiell service

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2021	903	455	45	55	46	54
2020	772	325	45	55	46	54
2019	871	371	48	52	47	53
2018	667	263	46	54	48	52
2017	519	186	49	51	49	51
2016	543	201	45	55	44	56
2015	615	228	41	59	43	57

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.5 Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning

Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd till regionala investeringar (investeringsstöd) samt statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag (främjandestöd). De selektiva regionala företagsstöden finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* men kan även medfinansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*.

Avsnittet bygger på Tillväxtverkets rapport Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (N2022/00806).

Den centrala indikatorn är arbetsproduktiviteten. För att ge en bredare bild av resultat kopplat till målet för politikområdet redovisas även de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda.

Dessutom finns de kompletterande indikatorerna beviljat belopp och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Det finns även kompletterande indikatorer som följer upp fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd. I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.6.4) angavs att regeringen kommer att överväga om indikatorn antal anställda fortsatt är lämplig att användas på grund av extraordinära omständigheter. Regeringen anser att indikatorn inte längre ska redovisas i budgetpropositionen.

Den kompletterande indikatorn beviljat belopp redovisas för att kunna jämföra beviljade stöds omfattning mellan åren. Beviljat belopp ska ställas i relation till investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Den kompletterande indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden åskådliggör på vilket sätt stöden fungerar som hävstång för att även andra aktörer ska finansiera berörda företag utöver företagen själva, bl.a. banker, Almi AB och Stiftelsen Norrlandsfonden.

Uppföljning av de kompletterande indikatorerna beviljat belopp och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden

I tabell 2.10 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på län. Beviljade medel för selektiva regionala företagsstöd ökade med 25 miljoner kronor 2021 jämfört med 2020 men når inte upp till nivåer före pandemin. I tabellen framgår omfattningen på de investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. De totala investeringarna uppgår till ca fyra gånger beviljade medel vilket indikerar att de selektiva regionala företagsstöden har en stor hävstångseffekt.

Tabell 2.10 Beviljade selektiva regionala företagsstöd och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden

Miljoner kronor

Län/indikator	Beviljat belopp 2018	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2018	Beviljat belopp 2019	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2019	Beviljat belopp 2020	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2020	Beviljat belopp 2021	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2021
Stockholm	17	34	13	25	4	8	1	1
Uppsala	3	5	3	5	1	2	1	2
Södermanland	2	5	3	5	1	2	1	1
Östergötland	12	24	11	21	3	6	2	3
Jönköping	6	12	5	9	4	6	1	1
Kronoberg	6	11	3	7	1	2	3	7
Kalmar	16	33	10	19	12	23	5	11
Gotland	16	56	13	44	4	10	6	15
Blekinge	5	12	5	12	10	24	6	17
Skåne	20	39	19	39	18	26	3	7
Halland	14	28	16	31	10	20	7	13
Västra Götaland	53	141	41	94	56	111	87	579
Värmland	60	306	42	184	40	138	33	119
Örebro	19	64	18	57	18	59	14	50
Västmanland	15	41	7	17	20	34	11	19
Dalarna	31	99	33	102	37	122	24	136
Gävleborg	42	148	73	260	39	81	54	174
Västernorrland	60	191	98	354	79	166	95	227
Jämtland	90	337	89	271	95	255	130	520
Västerbotten	132	1 019	141	558	129	342	87	450
Norrbottnen	79	257	79	294	77	210	110	391
Summa	696	2 861	721	2 408	655	1 646	680	2 742

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av den centrala indikatorn arbetsproduktivitet samt de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda

I syfte att följa upp tidigare beviljade regionala företagsstöd under åren 2015–2017 finns den centrala indikatorn arbetsproduktivitet. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda i syfte att belysa stödföretagens utveckling. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. För den centrala indikatorn arbetsproduktivitet och de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde och antal anställda är den årliga utvecklingen i stödföretaget beräknad över tre år jämfört med året innan stödet beviljades. År 2022 följs företag som fick stöd 2017 upp. Utvecklingen redovisas i de två huvudgrupperna investerings- respektive främjandestöd, se tabell 2.11. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Uppföljning av indikatorer för investeringsstöd

Företag som fått investeringsstöd 2017 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Även arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetensutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Uppföljning av indikatorer för främjandestöd

Företag som fått främjandestöd 2017 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Även arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 2.11 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljade selektiva regionala företagsstöd

Procent

Stödform	Indikatorer	2015 stöd-företag	2015 kontroll-grupp	2016 stöd-företag	2016 kontroll-grupp	2017 stöd-företag ¹	2017 kontroll-grupp ¹
Investeringsstöd	Arbetsproduktivitet ²	5,4	2,6	4,2	3,2	4,0	2,2
	Förädlingsvärde ³	15,0	3,3	13,2	1,3	15,2	4,7
	Överlevnadsgrad ⁴	96,1	88,7	95,1	89,7	95,9	90,3
	Antal anställda ⁵	5,7	-0,5	7,3	3,0	6,0	-1,3
Främjandestöd	Arbetsproduktivitet ²	3,5	4,6	3,8	2,9	4,0	2,7
	Förädlingsvärde ³	14,5	1,4	9,1	2,2	9,2	1,2
	Överlevnadsgrad ⁴	91,7	86,5	93,3	88,8	93,9	88,9
	Antal anställda ⁵	4,5	-1,2	6,3	0,1	5,2	-0,3

Anm. Indikatorerna är inte könsupplade.

¹ År 2017 är det senaste året det finns uppgifter om. Stödordningarna investeringsstöd och främjandestöd infördes 2015.

² Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.

³ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagets produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.

⁴ Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2017 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.

⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av kompletterande indikatorer för fördelning av kvinnor och män

De företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd uppvisar en skev fördelning vad gäller antal anställda kvinnor respektive män samt andel kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse, se tabell 2.12 och tabell 2.13. Samtidigt finns positiva tendenser de senaste åren. Andelen kvinnor i företagsledning och styrelse var visserligen lägre 2021 än 2020, men var både 2021 och 2020 högre än åren före 2020.

Uppgifterna i tabell 2.12 och tabell 2.13 kan jämföras med att 2020 var 29,5 procent av de operativa företagsledningarna i Sverige kvinnor enligt Statistiska centralbyrån och egna beräkningar, se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 3.3.3.

Tabell 2.12 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats investeringsstöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2021	1 419	3 853	20	80	30	70
2020	1 711	3 693	25	75	31	69
2019	1 139	4 617	17	83	24	76
2018	1 114	4 067	16	84	27	73
2017	1 053	3 425	17	83	26	74
2016	1 076	3 936	17	83	25	75
2015	1 093	3 807	13	87	27	73

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.13 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats främjandestöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2021	3 467	6 008	30	70	31	69
2020	6 056	8 559	34	66	33	67
2019	2 625	5 299	28	72	29	71
2018	2 913	6 698	25	75	25	75
2017	3 899	9 046	21	79	25	75
2016	3 208	9 240	16	84	24	76
2015	1 793	4 496	26	74	23	77

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.6 Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget ska kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd samt stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Avsnittet bygger på Tillväxtverkets rapport Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (N2022/00806).

I syfte att följa upp tidigare beviljade stöd finns de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad. För att ge en bredare bild av de centrala indikatorerna och resultatet kopplat till målet för politikområdet redovisas även kompletterande indikatorer. För tidigare beviljade stöd finns de kompletterande indika-

torerna antal anställda och förädlingsvärde. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna utbetalt stöd, antal arbetsställen, kompensation för transportkostnader och vidareförädling. Det finns även kompletterande indikatorer som följer upp fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag.

Uppföljning av de kompletterande indikatorerna utbetalt stöd, antal arbetsställen, kompensation för transportkostnader och vidareförädling

Som framgår av tabell 2.14 har utbetalningarna av transportbidrag minskat det senaste året, vilket framför allt beror på att en större utbetalning inte kunde slutföras under 2021. Antalet arbetsställen som har fått stöd de senaste åren har varierat.

Tabell 2.14 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län och antal arbetsställen

Miljoner kronor

Län/år/antal arbetsställen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Västernorrland	42	40	43	45	38	47	40	50	46	51
Jämtland	53	48	48	51	46	49	55	57	60	56
Västerbotten	179	160	161	146	175	170	185	185	183	174
Norrbotten	117	111	117	112	126	131	147	147	141	134
Summa	391	360	369	354	385	397	427	440	430	415
Antal arbetsställen	630	609	588	585	578	555	601	565	574	574

Källa: Tillväxtverket.

Eftersom transportbidraget är ett regionalt driftsstöd är det till största delen återkommande stödmottagare. Av de arbetsställen som fick stöd under 2021 fick 94 procent transportbidrag även under 2020. Flest antal beviljade ansökningar, 79 procent, gick till små företag, medan 59 procent av utbetalda medel gick till medelstora och stora företag. De tio största bidragsmottagarna fick drygt 32 procent av stödet. Trävarutillverkning är den industri som får störst andel av transportbidraget. Under 2021 kompenserade transportbidraget stödmottagande företag, i enlighet med stödnivåer i förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag, för deras transportkostnader med i genomsnitt 27 procent, vilket är samma nivå som för 2020.

Enligt en årlig undersökning från Tillväxtverket instämde 62 procent av respondenterna i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att bidraget har haft en positiv effekt på deras vidareförädling 2021, vilket kan jämföras med 62 procent 2020. Vidare instämde 70 procent av respondenterna i undersökningen i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att transportbidraget gett deras organisation en ökad förmåga att driva företag, mot 73 procent 2020. Av undersökningen framgår även att 73 procent av respondenterna instämmer i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att transportbidraget har bidragit till att företaget stannat på orten, mot 76 procent 2020. Eftersom detta är företagens egna bedömningar och svarsfrekvensen var 45 procent bör uppgifterna tolkas med viss försiktighet.

Uppföljning av de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad samt de kompletterande indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde

I syfte att följa upp tidigare beviljade transportbidrag finns de centrala indikatorerna överlevnadsgrad och arbetsproduktivitet samt de kompletterande indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. Den årliga utvecklingen i stöd-företagen är beräknad över tre år jämfört med året innan stöden beviljades. Indikatorerna, som redovisas i tabell 2.15, avser faktiskt utfall av tidigare beviljade transportbidrag i förhållande till jämförbara kontrollgrupper under 2013–2017. Uppföljningen

visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Företag som är mottagare av transportbidrag har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet utvecklas starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en sämre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetsutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 2.15 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljat transportbidrag

Procent

Indikator	2013 stöd- företag	2013 kontroll- grupp	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag	2015 kontroll- grupp	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 Stöd- företag ¹	2017 Kontroll- grupp ¹
Överlevnadsgrad ²	93,7	88,5	94,1	88,4	92,9	89,3	93,0	90,3	93,4	91,3
Arbetsproduktivitet ³	4,3	2,5	2,9	3,5	2,8	2,3	1,6	2,8	1,9	3,3
Förädlingsvärde ⁴	4	2,6	7,4	1,1	4,0	-0,2	5,9	2,4	5,5	0,6
Antal anställda ⁵	1,2	-2,1	2	-1,2	1,6	0,5	2,7	0,6	0,1	-0,2

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2017 är det senaste året det finns uppgifter om.

² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2017 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.

³ Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.

⁴ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagets produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.

⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av kompletterande indikatorer med fördelning på kvinnor och män

Transportbidraget uppvisar en skev fördelning vad gäller andelen kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse i de stödmottagande företagen, se tabell 2.16. Det är även betydligt fler män än kvinnor anställda i de stödmottagande företagen. Transportbidraget beviljas framför allt till företag och branscher där män dominerar som operativa företagsledare.

Tabell 2.16 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag

År	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2021	4 850	19 047	11	89	23	77
2020	4 852	19 911	10	90	23	77
2019	4 820	20 256	9	91	22	78
2018	4 650	20 062	10	90	22	78
2017	4 425	19 317	10	90	22	78
2016	5 114	20 164	12	88	23	77
2015	5 256	20 269	7	93	21	79

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.7 EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020

Den regionala utvecklingspolitiken är nära integrerad med genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. EU:s regionalfondsprogram finansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*. Insatserna medfinansieras

även av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* efter beslut av regionerna, Gotlands kommun och Tillväxtverket. Insatserna medfinansieras dessutom av andra statliga myndigheter samt andra aktörer på lokal, regional och internationell nivå, bl.a. kommuner, regioner och näringsliv. En resultatredovisning av regionalfondsprogrammen är genom detta även delvis en resultatredovisning av insatser som medfinansierats av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*. I tabell 2.18 framgår den totala omfattningen och beslutade medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, det nationella regionalfondsprogrammet och programmen inom Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) t.o.m. 2021.

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Insatserna inom sammanhållningspolitikens mål Investering för tillväxt och sysselsättning genomförs inom nio regionalfondsprogram, varav åtta regionala regionalfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram.

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för fonderna, analyseras fortlöpande och revideras vid behov för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor. Regeringen har genom en ändring av förordningen som trädde i kraft den 22 april 2022 justerat den berörda kursen från 9,30 kronor per euro till 10 kronor per euro för programperioden 2014–2020.

Redovisningen av uppgifter i detta avsnitt är utifrån kursen 9,30 kronor per euro. Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen är ca 17 000 miljoner kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 9 100 miljoner kronor, inklusive 534 miljoner kronor från initiativet React-EU som i budgetpropositionen 2021 tillfördes det nationella regionalfondsprogrammet för perioden 2021–2023 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 19). Till och med 2021 har 99 procent av EU-ramen beviljats till nationella och regionala utvecklingsprojekt, se tabell 2.18.

För att följa upp insatserna och uppsatta mål inom de åtta regionala regionalfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet finns flera indikatorer som är relevanta att aggregera på nationell nivå. Dessa EU-gemensamma indikatorer är ett krav enligt EU:s regelverk för Europeiska regionala utvecklingsfonden och fastställdes i samband med att programmen beslutades. Dessutom finns det programspecifika indikatorer, som dock inte är relevanta att aggregera till nationell nivå och därför inte redovisas i budgetpropositionen. Eftersom programmen finansierar insatser inom en mängd olika områden har indikatorerna en stor bredd. De centrala indikatorerna är följande:

- antal företag som får stöd
- antal nya sysselsatta
- investerade medel.

Dessutom finns följande kompletterande indikatorer:

- antal portföljföretag
- privat kapital
- medfinansiering
- antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner
- antal företag som får stöd för att introducera nya produkter
- antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s
- minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer
- ekonomiskt stöd till klimatinsatser.

Uppföljning av de centrala indikatorerna antal företag som får stöd och antal nya sysselsatta

Programmen har bl.a. som mål att ca 20 000 företag ska få stöd genom programmens insatser. Med stöd avses ekonomiskt stöd i form av bl.a. bidrag eller riskkapital, men också annat stöd till företag som arenor för samverkan mellan företag samt mellan företag och universitet och högskolor. Till och med 2021 har det för denna indikator rapporterats att ca 37 000 unika företag fått stöd. Majoriteten av företagen har fått stöd på annat sätt än finansiellt. Fler företag har således fått stöd genom programmens insatser än vad som förutsågs när programmen togs fram.

Uppföljningen av de företag som fått stöd under programperioden visar att t.o.m. 2021 drivs ca 25 procent av kvinnor och ca 75 procent av män. Enligt uppföljningen drivs ca 12 procent av företagen som ingått i de företagsinriktade projekten av personer med utländsk bakgrund, dvs. personer som är utrikes födda samt personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. På grund av bl.a. olika metodologiska problem är dessa uppgifter mycket svåra att jämföra med t.ex. andelen kvinnor och män samt andelen personer med utländsk bakgrund som driver företag i Sverige.

Programmen har som mål att bidra till ca 12 000 nya sysselsatta i företag som beviljas stöd. Enligt rapporterat utfall i avslutade projekt för denna centrala indikator har projektens verksamhet t.o.m. 2021 bidragit till drygt 10 000 nya sysselsatta i de företag som beviljats stöd.

Uppföljning av den centrala indikatorn investerade medel och de kompletterande indikatorerna antal portföljföretag och privat kapital för riskkapitalfonder

I tabell 2.17 framgår resultat för den centrala indikatorn investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2021 enligt Tillväxtverkets rapport Genomförandet av finansiella instrument inom ramen för regionalfondsprogrammen 2014–2020 (N2022/00967). Riskkapitalfonderna förväntas totalt omfatta ca 2 400 miljoner kronor varav ca 1 200 miljoner kronor i regionalfondsmedel och ca 1 200 miljoner kronor i offentlig medfinansiering. Fonderna förväntas attrahera minst 2 000 miljoner kronor i privat kapital i 475 portföljföretag. Till och med 2021 har emellertid totalt 1 517 miljoner kronor investerats i 517 portföljföretag. I dessa bolag har dessutom investerats privat kapital med 5 793 miljoner kronor, vilket således överstiger målsättningen.

Enligt Tillväxtverkets uppföljning fungerar verksamheten bra och efterfrågan på fondernas kapital är till övervägande del stor. De flesta fonder ligger på en investeringstakt i nivå med budget eller över. Branschfördelningen bland portföljbolagen som fonderna investerat i visar att företag inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) är dominerande följt av life science. Detta gäller för både antal företag och investerat kapital. Av investerade medel i de regionala programmens fonder och i den gröna investeringsfonden fördelas ca 7 procent till kvinnor, ca 73 procent till män och ca 20 procent till företag som grundats av både kvinnor och män. De investerade medlens fördelning mellan kvinnor och män är i princip samma som fördelningen mellan de som ansökte om medel. Det finns därför ingen direkt snedvridning i allokeringen av riskkapital men andelen kvinnor som ansöker om medel är låg. Riskkapitalfonderna har attraherat privat kapital som är nästan fyra gånger större än investerade offentliga medel. Detta innebär att fonderna har attraherat väsentligt mer privat kapital än förväntat i samband med investeringar. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv för en resultatredovisning av riskkapital för Almi Invest AB.

Tabell 2.17 Investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2021

Regionala programmen	Total budget mnkr ¹	Antal portfölj företag	Investerade medel av total budget mnkr ¹	Privat kapital mnkr
Övre Norrland	185	42	133	492
Mellersta Norrland	150	30	100	412
Norra Mellansverige	150	55	85	500
Stockholm	183	50	140	604
Östra Mellansverige	150	58	131	442
Västsverige	184	56	144	673
Småland och öarna	126	65	92	219
Skåne och Blekinge	230	78	190	930
Summa	1 358	434	1 015	4 272
Nationella programmet				
Grön investeringsfond	650	28	297	835
Swedish Venture Initiative	388 ²	55	205	686
Summa	1 038	83	502	1 521
Total	2 396	517	1 517	5 793

¹ Offentlig finansiering inkl. EU-medel.

² Till detta kommer finansiering från Europeiska investeringsfonden (EIF) på 194 mnkr.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av den kompletterande indikatorn medfinansiering

Medfinansiering är ett krav enligt EU:s regelverk för sammanhållningspolitiken och är en viktig princip för genomförandet av EU-programmen. För att beviljas finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden krävs för programperioden 2014–2020 medfinansiering på minst 50 procent av kostnaden. Den totala medfinansieringen t.o.m. 2021 uppgick till 9 453 miljoner kronor, varav statliga myndigheter 3 536 miljoner kronor, regioner 3 165 miljoner kronor, kommuner 1 930 miljoner kronor och privat 822 miljoner kronor. Av regionernas medfinansiering uppgick medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* till 2 375 miljoner kronor och egna medel till 790 miljoner kronor i.

De tio största medfinansierarna står för ca 36 procent av den totala medfinansieringen t.o.m. 2021. Bland dessa medfinansierare finns offentliga aktörer på både regional och nationell nivå. De största medfinansierarna är Tillväxtverket med 657 miljoner kronor, Statens energimyndighet med 486 miljoner kronor, moderbolaget Almi AB med 393 miljoner kronor, Västra Götalandsregionen med 334 miljoner kronor varav 96 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*, Region Jämtland Härjedalen med 292 miljoner kronor varav 253 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* och Region Norrbotten med 280 miljoner kronor varav 245 miljoner kronor från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*.

Uppföljning av vissa kompletterande indikatorer inom tematiska mål

Inom ramen för sammanhållningspolitiken har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Inom tematiskt mål 1 (stärka forskning, teknisk utveckling och innovation) har 2 912 företag samarbetat med forskningsinstitutioner enligt uppgifter från projekten. Vidare har 1 292 företag fått stöd för att ha introducerat nya produkter.

Det finns en indikator som följer upp antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s genom det stöd till utbyggnad av bredband som finns inom de tre nordliga regionala programmen. Sammanlagt t.o.m. 2021 uppskattas 10 800 företag ha fått tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s.

Inom tematiskt mål 4 (stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi) har nästan 1,4 miljarder kronor i EU-stöd investerats t.o.m. 2021. Cirka 5 800 företag har fått stöd och närmare 1 miljard kronor i privat kapital har investerats. Vidare uppskattar projekten att de bidragit till ca 400 nya sysselsatta. Projektmedverkande företag och organisationer rapporterar att de har minskat sin energianvändning med mer än 273 000 MWh vilket motsvarar en normal energianvändning i ca 13 650 villor under ett år.

Det finns krav på att följa upp hur stor andel av programmets medel inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning som har använts för att främja klimat-omställning, bl.a. genom insatser för energieffektivisering. Målet är att ca 3,8 miljarder kronor från det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen, inklusive medfinansiering, ska användas till ekonomiskt stöd till klimatinsatser under programperioden 2014–2020. Till och med 2021 beräknas av detta mål uppnås till ca 88 procent i beviljade projekt.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ansvarsfördelningen mellan olika aktörer (bet. 2020/21:NU12 punkt 2, rskr. 2020/21:173). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör se över och förtydliga ansvarsfördelningen mellan de förvaltande myndigheterna, regionerna och strukturfondspartner-skapen till den förestående programperioden (bet. 2020/21:NU12 s. 5). Regeringen har beslutat förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder. Förordningen reglerar den förestående programperioden och förtydligar ansvarsfördelningen mellan förvaltande myndigheter, regionerna och strukturfondspartner-skapen. Regeringen bedömer att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Sverige deltar i tretton program inom ramen för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). Inom ramen för sammanhållningspolitiken, inklusive Interreg, har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Interreg har utformats för att lösa problem som går över nationella gränser och som kräver en gemensam lösning, och för att gemensamt utveckla olika gränsområdets potential.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land (dvs. från länder som inte är medlemmar i EU, exempelvis Norge och Island) samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i uppgår totalt till ca 15 miljarder kronor. Sverige deltar även i programmen Urbact, Interreg Europe, European Spatial Planning Observatory Network (Espo) och Interact. Sveriges deltagande i dessa program är begränsat och Sverige är enbart ett av 27 deltagande länder, dvs. Sveriges andel av programmen är mycket liten. Regeringen anser därför att det inte är relevant att redovisa omfattningen av medel för dessa program samt hur mycket medel som har beviljats till dem. Av ovannämnda ca 15 miljarder kronor uppgår EU-ramen till ca 9,1 miljarder kronor. I tabell 2.18 framgår att det t.o.m. 2021 beviljats ca 9,5 miljarder kronor i EU-medel. Det motsvarar 104 procent av EU-ramen. Att mer än 100 procent av ramen beslutats beror på ett visst återflöde av medel som av olika anledningar inte har betalats ut till projekt. Dessa medel har därefter kunnat beviljas till nya projekt.

Det svenska deltagandet i Interreg följs upp genom följande kompletterande indikatorer:

- samarbetsprojekt
- svenska projektpartner

- klimat och miljö.

Vidare följs genomförda insatser i de fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige upp genom följande kompletterande indikatorer:

- antal företag som får stöd
- antal företag som har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt
- antal personer som deltar i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Per den 30 april 2021 hade 898 samarbetsprojekt startats inom ramen för Interreg med svenskt deltagande genom nästan 1 700 svenska projektpartners. Samma organisation kan dock delta i flera projekt.

Svenska organisationer deltar främst i projekt inom tematiskt mål 1 (stärka forskning, teknisk utveckling och innovation) och inom tematiskt mål 6 (bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande). Aktörer från samtliga län deltar i projekt finansierade av de territoriella samarbetsprogrammen. Aktörer i Skåne, Västra Götalands, Norrbottens, Västerbottens och Stockholms län deltar i flest projekt. Det är främst universitet och forskningsinstitut samt kommuner som deltar som projektpartners i projekten.

Inom ramen för Interreg genomförs betydande insatser inom klimat- och miljöområdet inom ramen för de tematiska målen 4 (stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi), 5 (främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar) och 6 (bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande). Totalt har ca 3,3 miljarder kronor i EU-medel beviljats till denna typ av insatser i de gränsregionala och transnationella programmen som Sverige deltar i.

De fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige har som mål att ca 1 500 företag ska få stöd genom programmets insatser. Programmen har vidare som mål att 450 företag ska delta i gränsöverskridande forskningsprojekt vilket ska främja samarbete mellan olika länders forskare och näringsliv. Programmen har dessutom som mål att ca 3 400 personer ska delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Utfallet i de avslutade projekten överstiger målen. Rapporterat utfall i avslutade projekt t.o.m. 2021 är att ca 7 300 företag har fått stöd, att ca 1 000 företag har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt och att ca 12 100 personer har deltagit i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Tabell 2.18 Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, Nationella regionalfondsprogrammet och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2014–2020 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2021

Investeringar för tillväxt och sysselsättning	EU-ram mnkr	Beslutade EU-medel mnkr	% av EU-ram
Övre Norrland	1 961	1 943	99
Mellersta Norrland	1 424	1 406	99
Norra Mellansverige	1 348	1 354	100
Stockholm	339	339	100
Östra Mellansverige	642	639	106
Västsverige	514	508	99
Småland och öarna	605	586	97
Skåne-Blekinge	559	555	99
Nationella programmet	1 756 ¹	1 753	100
Summa	9 148	9 083	99
Europeiskt territoriellt samarbete: Gränsregionala och transnationella samarbetsprogram			
Botnia-Atlantica	338	347	103
Mellersta Östersjön	1 233	1 318	107
Nord	562	560	100
Sverige-Norge	439	415	95
Södra Östersjön	772	774	100
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 262	1 316	104
Nordsjön	1 556	1 684	108
Norra Periferin och Arktis	467	449	96
Östersjön	2 454	2 617	107
Summa	9 083	9 480	104
Totalt	18 231	18 563	102

¹ Inkl. React-EU på 534 mnkr.

Anm.: Räknet på växelkurs 9,30 kronor, enligt förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

Källa: Tillväxtverket.

2.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att målet för den regionala utvecklingspolitiken delvis har uppnåtts med olika typer av insatser finansierade inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Även insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken och därmed till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Trots det finns det enligt indikatorerna för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län stora och i vissa fall ökade skillnader i utveckling mellan länen och mellan kommuntyperna.

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig förutsättningarna åt med avseende på tätorts-, befolknings-, utbildnings-, närings- och företagsstruktur samt infrastruktur. Det gör att t.ex. kriser och konjunkturförändringar påverkar olika delar av landet på olika sätt. Dessutom varierar möjligheterna att nyttja förutsättningar i form av bl.a. utvecklingskapacitet, innovations- och förnyelseförmåga. Den regionala utvecklingspolitikens effekter är därför ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar.

I näringsutskottets betänkande 2021/22:NU2 framhåller utskottet vikten av att det i bedömningsgrunderna tydligt framgår hur regeringen drar slutsatser om på vilket sätt specifika insatser har påverkat måluppfyllelsen inom utgiftsområdet. Regeringens redovisning nedan är ett svar på detta.

2.7.1 Den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län visar på stora och i vissa fall ökade skillnader i utveckling mellan länen och mellan kommuntyper

Den modellbaserade lönesumman ökade i samtliga län och antalet arbetssökande minskade i samtliga län och kommuntyper mellan 2020 och 2021. Det visar sammantaget på en god regionalekonomisk förändring utifrån valda indikatorer.

Indikatorerna pekar på en viss förbättring vad gäller människors livskvalitet och likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet, men skillnader mellan och inom länen kvarstår. Utvecklingen av livskvalitet visar dock att de inomregionala skillnaderna sett till kommuntyper har ökat i drygt hälften av länen. Tillgänglighet till dagligvarubutik har blivit sämre i de flesta län även om det förekommer förbättringar i vissa landsbygdskommuner. Balansen på bostadsmarknaden visar på en negativ utveckling. Sammantaget visar indikatorerna enligt regeringen på en positiv utveckling generellt för området livskvalitet, men på en mer blandad och även negativ utveckling avseende tillgång till service och god samhällsplanering.

Utifrån indikatorerna för kompetensförsörjning och kompetensutveckling bedömer regeringen att vuxnas lärande har utvecklats positivt. Skillnaderna är dock fortsatt stora mellan och inom länen. I samtliga län har fler förvärvsarbetande också ett yrke som matchar deras utbildning, vilket innebär en positiv utveckling utifrån valda indikatorer.

Indikatorn genomsnittligt antal utbildningsår i företag visar trots en positiv utveckling relativt stora skillnader mellan län och inom län, och även mellan kvinnor och män. Förbättringar sker på området en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi då utsläppsintensiteten minskade i nästan samtliga län. Det indikerar att den gröna omställningen av näringslivet fortsätter. När det gäller företagens digitaliseringsgrad är de inomregionala skillnaderna stora. Indikatorn företag nystartade av kvinnor visar att kvinnor, jämfört med män, mer sällan startar företag, både i många län och i hela landet. Exporten har ökat i de flesta län, samtidigt som pandemin påverkade länen olika mycket. Sammantaget är det enligt regeringen en blandad utveckling utifrån valda indikatorer.

Indikatorn tillgång till bredband med hög kapacitet visar på en relativ god tillgänglighet men det finns stora skillnader mellan och inom länen. Sämst är tillgången i befolkningsmässigt små och ytstora län samt i landsbygdskommuner. I flertalet av länen och inom länen har det blivit en förbättring avseende tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik. Tillgänglighet till drivmedelstationer har dock försämrats i några län och kommuntyper. Sammantaget är det en blandad utveckling utifrån valda indikatorer.

2.7.2 Viktigt med en bredd av insatser inom andra utgiftsområden

Regeringens bedömning är att följande insatser särskilt har bidragit till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar regional utveckling och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken:

- etablering av nya servicekontor inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning,
- insatser för att minska arbetslösheten inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv,
- stärkt kompetensförsörjning inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning,

- insatser inom bl.a. kultursamverkansmodellen och kulturmiljö samt bidrag till friluftsförbund inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid,
- insatser för goda och hållbara livsmiljöer inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik,
- insatser för lokal och regional klimatomställning såsom Klimatklivet och Industriklivet, cirkulär ekonomi, regionala energi- och klimatstrategier, utveckling av grön infrastruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt insatser för dricksvattenförsörjning, vattenskydd och friluftsliv inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård,
- insatser för energiomställning såsom kommunal energi- och klimatrådgivning, förnybar elproduktion såsom lokala och regionala insatser för förnybar elproduktion, ökad elektrifiering samt ett robust och starkt elnät inom utgiftsområde 21 Energi,
- insatser för digitalisering, bredbandsutbyggnad och tillgång till grundläggande betaltjänster samt satsningar på transportsystemet inom utgiftsområde 22 Kommunikationer,
- insatser för landsbygdsutveckling, bl.a. lokal utveckling genom leadermetoden, bredbandsutbyggnad och tillgång till kommersiell service, företagsutveckling inom de gröna näringarna, nationella skogsprogrammet samt den nationella livsmedelsstrategin inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel,
- insatser för ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft såsom kapitalförsörjning, insatser för stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, bl.a. stöd till inkubation, insatser för stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv såsom informations- och rådgivningsinsatser samt export- och investeringsfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv, och
- insatser inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

2.7.3 Regionalt utvecklingsarbete och regionalfondsprogrammen har bidragit till omställningen till en hållbar regional utveckling

Regeringen bedömer att medlen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling har bidragit till omställningen till en hållbar regional utveckling. Medlen har på ett positivt sätt påverkat utvecklingen i länen när de har använts i samverkan med resurser från andra utgiftsområden och från andra aktörer på olika samhällsnivåer, såväl offentliga som privata, inklusive aktörer inom det civila samhället. Därmed har medlen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling bidragit till samordnade processer och medfört att insatser och investeringar har gjorts mer sektorsövergripande. Regionernas och Gotlands kommuns prioriteringar vid användningen av medel inom utgiftsområdet har medfört att strategiska insatser kommit till stånd även utifrån regionala och lokala förutsättningar.

En central del i det regionala utvecklingsarbetet har varit samverkan och samråd mellan regioner, länsstyrelser, andra statliga myndigheter, kommuner, civila samhällets organisationer samt näringsliv. Utifrån bedömningsgrunden drar regeringen slutsatsen att samverkan och samråd mellan regioner och olika aktörer fungerar även om ytterligare anpassning till regionala behov och förutsättningar hos vissa statliga myndigheter skulle kunna bidra till mer ändamålsenliga insatser. Regionerna har i sitt arbete bl.a. systematiskt identifierat och beaktat både målkonflikter och synergieffekter. Regeringen bedömer att det regionala utvecklingsarbetet är centralt för omställningen till en hållbar regional utveckling och Agenda 2030. Att regionerna har genomfört

insatser för att stärka det territoriella perspektivet inom olika områden ökar möjligheterna att hänsyn i ökad grad tas till regionala och inomregionala förutsättningar. Att insatser alltmer riktats mot grön och digital omställning i näringslivet, internationisering samt minskning av transportsystemets klimatpåverkan bidrar till omställningen till en hållbar regional utveckling.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att regionernas arbete för omställning till en hållbar utveckling har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regeringen bedömer att insatserna inom regionalfondsprogrammen bl.a. har främjat företagsutveckling, forskning och innovation samt stärkt förutsättningarna för näringslivets konkurrenskraft och sysselsättningsskapande. Detta återspeglas bl.a. i uppföljningen av indikatorerna antal företag som får stöd, antal nya sysselsatta, antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner och antal företag som får stöd för att introducera nya produkter. Regeringen bedömer att regionalfondsprogrammen lyckades ställa om och använda en del av återstående medel för att möta näringslivets behov och delvis mildra pandemins negativa effekter. Uppföljningen av indikatorn nationell medfinansiering visar att det genom medfinansieringen har skett en nationell och regional förankring av regionernas arbete.

Det regionala utvecklingsarbetets och regionalfondsprogrammets insatser har enligt regeringen bidragit till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa regionala miljöer som skapar förutsättningar för hållbara, innovativa och konkurrenskraftiga företag i hela landet. Att insatserna främjar hållbara innovationer och minskad energianvändning framgår av redovisningen av indikatorerna minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer samt ekonomiskt stöd till klimatinsatser. Dessa indikatorer har utvecklats väl. Dessutom har utbyggnaden av bredband inom de tre nordliga regionalfondsprogrammen utvecklats positivt vilket återspeglas av uppföljningen av indikatorn antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s.

Inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet visar uppföljningen av indikatorerna samarbetsprojekt, svenska projektpartner samt klimat och miljö att aktörer i deltagande länder, inte minst Sverige, har avsatt betydande resurser för att bidra till att lösa gränsöverskridande samhällsutmaningar inom bl.a. områdena klimat och miljö. Dessutom har, i enlighet med indikatorn antal företag som har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt, många företag bidragit till ett viktigt gränsöverskridande forsknings- och innovationsarbete. Regeringen bedömer att det europeiska territoriella samarbetet förstärker nationella och regionala satsningar inom prioriterade områden, bl.a. innovation samt klimat och miljö, och därmed bidrar till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Indikatorerna antalet företag som ska få stöd genom programmets insatser, företag som ska delta i gränsöverskridande forskningsprojekt och personer som ska delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden har utvecklats väl. Regeringen bedömer att programmen uppnått uppsatta mål och samtidigt bidragit till att stärka det gränsöverskridande samarbetet.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen genom bl.a. resurser och arbetssätt både har tillfört mer värden i det regionala utvecklingsarbetet och har bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regionalt kompetensförsörjningsarbete har stärkts

Regionerna och Gotlands kommun har på frivillig basis utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete i dialog med relevanta aktörer, bl.a. statliga myndigheter,

kommuner och näringsliv på lokal, regional och nationell nivå. Tillväxtverkets uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2021 har också förbättrat förutsättningarna för regionerna och Gotlands kommun att bedriva regionalt kompetensförsörjningsarbete såväl generellt som inom de fokusområden som regeringen pekat ut inom området. Sammantaget bedömer regeringen utifrån bedömningsgrunderna att det regionala kompetensförsörjningsarbetet har bidragit till att nå målet för politikområdet.

Stöden till kommersiell service har främjat tillgången till service i gles- och landsbygder

En god tillgång till kommersiell service är grundläggande för att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i alla delar av landet. Tillgänglighet till olika typer av service är en förutsättning för näringslivets konkurrenskraft. Indikatorn avstånd mellan butik som beviljats särskilt driftstöd och annan dagligvarubutik visar på en stabil situation, eftersom antal butiker som är i behov av driftstöd inte har förändrats över tid vilket är positivt. Indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband kan uppföljningen indikera att det statliga stödet till kommersiell service bidragit positivt till tillgången till kommersiell service i gles- och landsbygder. När det gäller indikatorerna andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i företag som har beviljats stöd till kommersiell service råder sedan 2015 en i princip jämn och stabil fördelning mellan könen vilket enligt regeringen är positivt. Sammantaget har insatserna för kommersiell service bidragit till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Selektiva regionala företagsstöd och riskkapitalfonder har främjat företagets kapitalförsörjning

Indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden visar att de selektiva regionala företagsstöden har bidragit till stora investeringar i berörda företag. Indikatorerna arbetsproduktivitet, förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda visar i de flesta fall en positiv utveckling i företag som fått investerings- eller främjandestöd 2015–2017 jämfört med kontrollgrupp. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband, kan uppföljningen indikera att de selektiva regionala företagsstöden bidragit till ökad konkurrenskraft i stödföretagen och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken. De selektiva regionala företagsstöden uppvisar en svagt positiv utveckling beträffande jämställdhet de senaste åren vilket är bra och främjar den ekonomiska jämställdheten, dock är fördelningen fortsatt skev. Företagsstöden har bidragit till ökad konkurrenskraft i stödföretagen och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Efterfrågan på riskkapitalfonderna har varit stor vilket indikatorn investerade medel visar på. Utvecklingen av indikatorn antal portföljföretag är positiv. Fonderna har attraherat betydligt mer privat kapital än vad som har investerats av offentliga medel. Detta är positivt då företagets tillgång till finansiering förbättras, vilket innebär att fonderna fungerar som en katalysator för att frigöra kapital i respektive programområde. Satsningarna på riskkapitalfonder inom det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen, bl.a. inom ramen för den gröna investeringsfonden, bedöms ha bidragit till att främja näringslivets omställning och konkurrenskraft.

2.7.4 Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar

Indikatorerna arbetsproduktivitet, överlevnadsgrad, antal anställda och förädlingsvärde visar i de flesta fall en positiv utveckling i företag som fått transportbidrag 2015–2017 jämfört med kontrollgrupp. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska inte tolkas som kausala samband. Transportbidraget har kompenserat företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd och därmed bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Uppföljningen av indikatorerna med fördelning på kvinnor och män uppvisar en skev fördelning men eftersom transportbidraget, enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget, måste vara objektivt kvantifierbart på förhand är det svårt att styra stödet utifrån denna parameter. Regeringen bedömer att stödet är betydelsefullt och har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

2.8 Politikens inriktning

2.8.1 En politik för hållbar regional utveckling i hela landet

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken ska förutsättningarna att bo, verka och leva i hela landet förbättras. Utvecklingskraften i städer, tätorter samt gles- och landsbygder ska stärkas. Alla människor ska kunna känna delaktighet, påverka sin livsmiljö, forma sina liv och få tillgång till utvecklingsresurser utifrån sina förutsättningar oavsett var i landet man bor. Det är viktigt med en god tillgång till kommersiell och offentlig service, finansiellt kapital, kultur, vård, utbildning och kompetens och att ett jämställdhetsperspektiv integreras. Tillgänglighet till rättsväsende samt ett tryggt och stabilt energisystem behövs i hela Sverige. Dessutom är tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet grundläggande för den regionala utvecklingen. Utbyggnaden och underhållet av samhällsviktig infrastruktur, som etablering av bredband och underhåll av vägar, ska intensifieras. Villkoren för att bo, verka och leva i hela Sverige ska stärkas och kostnaderna för resande ska minska. Näringslivet ska ges goda förutsättningar att stärka konkurrenskraften, skapa jobb och bidra till gröna innovationer och därmed till omställningen till en hållbar utveckling.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar som påverkar alla delar av landet. Det gäller bl.a. demografiska förändringar, miljöproblem och klimatförändringar, behov av social sammanhållning, kompetensförsörjning och en stark välfärd i hela landet. För att möta utmaningarna, ta till vara möjligheterna och hitta lösningar krävs en regional utvecklingspolitik där hela landet ges möjligheter att utvecklas utifrån sina särskilda förutsättningar. Det gäller såväl städer och tätorter som gles- och landsbygder. Den regionala utvecklingspolitiken är en viktig del i att stärka Sverige. Ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara, desto starkare blir Sverige.

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är det viktigt med en bredd av insatser inom många utgifts- och politikområden. Tvärsektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Med territoriellt perspektiv menas bl.a. att hänsyn ska tas till strukturella skillnader, till exempel olikheter i tätortsstruktur och lokaliseringsmönster, demografi, socioekonomi och näringsliv. Även samordning mellan statliga myndigheter och en väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner, kommuner samt samråd med näringsliv och

civila samhällets organisationer är avgörande för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regeringens utveckling och styrning av den regionala utvecklingspolitiken ska vara samordnad med landsbygdspolitiken, politiken för hållbar stadsutveckling och miljöpolitiken samt övriga berörda politikområden. Möjligheterna att insatser inom politikområdena ska komplettera varandra och bidra till synergier ska främjas. Statliga myndigheter har viktiga roller i genomförandet av åtgärder inom dessa politikområden. Regionerna och Gotlands kommun har viktiga roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

De utmaningar som finns i respektive län kan vara utgångspunkt vid den långsiktiga fördelningen av medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* mellan länen. Utmaningar finns kopplat till förhållanden som gleshet och avstånd, demografi, kompetensförsörjning, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Hänsyn bör även tas till medfinansiering av Europeiska regionala utvecklingsfonden och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Den nationella strategin för den regionala utvecklingspolitiken

I Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) anges strategiska områden och prioriteringar. Genom samordnade och kompletterande insatser inom och mellan de fyra strategiska områdena och prioriteringarna skapas goda förutsättningar för ett mer effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och andra berörda politikområden.

I nationella strategin identifieras kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet som ett strategiskt område för det regionala utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att regionerna och Gotlands kommun ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Detta ger regionerna goda förutsättningar för ett långsiktigt och tydligt arbete inom detta strategiska område.

Regeringen har identifierat tre områden som behöver utvecklas i det statliga genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Det är omställning till en hållbar regional utveckling, betydelsen av ett territoriellt perspektiv där hela landet ges ökad möjlighet att utvecklas och ett samordnat genomförande där ansvar och uppgifter är tydliga.

Förenklad hantering av stöd till kommersiell service

För att minska antalet åtgärder och därmed komplexiteten inom den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och för att undvika parallella stödformer för kommersiell service avsätts medel för nationell hantering av stöd till kommersiell service. För att förenkla hanteringen kommer enbart Tillväxtverket, Gotlands kommun och regionerna att ansvara för stöden fr.o.m. 2023.

2.8.2 EU:s sammanhållningspolitik

Den regionala utvecklingspolitiken och det svenska genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. EU:s sammanhållningspolitik ska främja en harmonisk utveckling inom hela unionen för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. För att åstadkomma detta och som en del av den gröna given för att främja en hållbar utveckling har en rad EU-instrument inrättats för programperioden 2021–2027, däribland Fonden för en rättvis omställning.

I Sverige ska Europeiska regionala utvecklingsfonden bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling genom att stödja den regionala utvecklingskraften, näringslivets konkurrenskraft och sysselsättning. Fonden kommer att genomföras i åtta regionala och ett nationellt program. Sverige deltar också inom ramen för fonden i tolv Interregprogram som syftar till att främja samarbete över nationsgränser och därmed bidra till en integrerad och hållbar regional utveckling i vårt närområde. Fonden för en rättvis omställning förväntas bidra till omställningen av stålindustrin i Norrbottens län, metallindustrin i Västerbottens län och mineralindustrin i Gotlands län och kommer huvudsakligen riktas mot anläggningar som har stora utsläpp så att substantiella minskningar av växthusgaser är möjliga.

Till statens budget återförda medel från finansieringsinstrument som delvis finansierats av Europeiska regionala utvecklingsfonden ska inom ramen för ordinarie budgetprocess användas för det ursprungliga ändamålet vilket är till förmån för små och medelstora företag och finansieringsinstrument. Under kommande år förväntas sådana återflöden ske till statens budget. Regeringen anser att det behöver etableras en långsiktig struktur för hur återflödena ska hanteras med hänsyn till riskkapitalfondernas ändamål och finansiering.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tabell 2.19 Anslagsutveckling 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

2021	Utfall	1 531 083	Anslagssparande	266 526
2022	Anslag	1 983 937 ¹	Utgiftsprognos	1 657 569
2023	Förslag	1 993 337		
2024	Beräknat	2 028 337		
2025	Beräknat	2 087 337		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet. Dessutom får anslaget användas för ersättningar till regioner och Gotlands kommun för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.20 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	2 060 937	2 060 937	2 060 937
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	–67 600	–32 600	26 400
varav BP23	–307 600	–197 600	156 400
– <i>Korrigerig riskkapitalsatsning fond-i-fond</i>	–40 000	–40 000	–40 000
– <i>Överföring medel för nationella åtgärder för landsbygdsutveckling</i>	92 400	92 400	92 400
– <i>Omfördelning mellan år inom anslaget</i>	–360 000	–250 000	104 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 993 337	2 028 337	2 087 337

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att korrigera anslagets nivå till behovet av medel för riskkapitalsatsning fond-i-fond minskas anslaget med 40 000 000 kronor 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget minska med motsvarande belopp.

På grund av en försenad start av programgenomförandet av Fonden för en rättvis omställning programperioden 2021–2027 minskas medfinansieringen jämfört med tidigare beräkningar. Anslaget minskas därmed med 360 000 000 kronor 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 250 000 000 kronor och för 2025 beräknas anslaget öka med 104 000 000 kronor.

I budgetpropositionen för 2022 avsattes medel för åren 2023–2027 för åtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) andra pelare och för åtgärder i nationellt genomförande som kompletterar GJP (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23 avsnitt 2.9.17). Främjande av kommersiell service tillhör den senare kategorin. I denna proposition fördelas avsatta medel på berörda anslag. Fördelningen innebär att anslaget ökas med 92 400 000 kronor 2023. För 2024–2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp. Anslaget 1:17 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 1 993 337 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 2 028 337 000 kronor respektive 2 087 337 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 840 000 000 kronor 2024–2030.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. Slutåret för bemyndigandet har

ändrats till 2030 och anledningen är dels att det ska vara möjligt att fatta långsiktiga beslut, dels ligga i linje med slutåret för bemyndigandet för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027*.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 840 000 000 kronor 2024–2030.

Tabell 2.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026–2030
Ingående åtaganden	2 321 115	2 081 911	2 994 374			
Nya åtaganden	1 235 343	2 400 487	2 400 000			
Infriade åtaganden	-1 474 547	-1 488 024	-1 554 374	-1 400 000	-1 700 000	-740 000
Utestående åtaganden	2 081 911	2 994 374	3 840 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	4 175 000	3 000 000	3 840 000			

2.9.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

2021	Utfall	414 514	Anslagssparande	11 350
2022	Anslag	507 864 ¹	Utgiftsprognos	520 789
2023	Förslag	450 864		
2024	Beräknat	450 864		
2025	Beräknat	455 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.23 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	430 864	430 864	430 864
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	20 000	20 000	25 000
<i>varav BP23</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>55 000</i>
– Förstärkning av transportbidrag	50 000	50 000	55 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	450 864	450 864	455 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökar med 50 000 000 kronor 2023 och beräknas öka med 50 000 000 kronor 2024 och 55 000 000 kronor 2025 till följd av förväntade högre utgifter för godstransporter.

Regeringen föreslår att 450 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 450 864 000 kronor respektive 455 864 000 kronor.

2.9.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 2.24 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

2021	Utfall	1 278 056	Anslagssparande	540 468
2022	Anslag	1 600 000 ¹	Utgiftsprognos	1 455 856
2023	Förslag	1 440 000		
2024	Beräknat	260 000		
2025	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.25 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 600 000	1 600 000	1 600 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	238 510	–540 976	–800 976
varav BP23	–112 000	260 000	
– Omfördelning mellan år inom anslaget	–112 000	260 000	
Överföring till/från andra anslag	1 490	13 110	13 110
Övrigt	–400 000	–812 134	–812 134
Förslag/beräknat anslag	1 440 000	260 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 beräknas till totalt 10 074 124 042 kronor, varav 78 911 542 kronor är medel för lokalt ledd utveckling.

För att anpassa anslagets nivå till förväntade utgifter minskas anslaget med 112 000 000 kronor 2023 och beräknas öka med 260 000 000 kronor 2024.

Regeringen föreslår att 1 440 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2023. För 2024 beräknas anslaget till 260 000 000 kronor.

2.9.4 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tabell 2.26 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

2021	Utfall	Anslagssparande	150 000
2022	Anslag	650 000 ¹ Utgiftsprognos	0
2023	Förslag	650 000	
2024	Beräknat	1 080 000	
2025	Beräknat	1 545 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning för programperioden 2021–2027.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.27 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	650 000	650 000	650 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		430 000	895 000
<i>varav BP23</i>	<i>-460 000</i>	<i>-215 000</i>	<i>429 000</i>
<i>– Omfördelning mellan år inom anslaget</i>	<i>-460 000</i>	<i>-215 000</i>	<i>429 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	650 000	1 080 000	1 545 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Medlen från Fonden för en rättvis omställning beräknas uppgå till ca 1 448 422 046 kronor. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt och Fonden för en rättvis omställning beräknas uppgå till totalt 9 469 889 731 kronor för programperioden.

För att anpassa anslaget nivå till förväntade utgifter minskas anslaget med 460 000 000 kronor 2023 och beräknas minska med 215 000 000 kronor 2024 samt beräknas ökas med 429 000 000 kronor 2025.

Regeringen föreslår att 650 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 1 080 000 000 kronor respektive 1 545 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 900 000 000 kronor 2024–2030.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 900 000 000 kronor 2024–2030.

Tabell 2.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	Utfall 2021	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026–2030
Ingående åtaganden			1 500 000			
Nya åtaganden		1 500 000	3 000 000			
Infriade åtaganden			–600 000	–900 000	–1 350 000	–1 650 000
Utestående åtaganden		1 500 000	3 900 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 200 000	2 300 000	3 900 000			